

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Et ipse tanq[ue] sponsus procedens de thalamo suo, exultavit ut gigas ad
currendam uiam. A summo clo egressio eius, & occursus eius usq[ue] ad
summu[m] eius, Nec est, qui se abscondat a calore eius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

bus sol habitat & currit ab oriente in occidentem iucundissimo cursu. Igitur in
sus est, Christum qui est sol iustitiæ (ut Malach. iij. dicitur oritur uobis timen-
tibus nomen meum, sol iustitiæ, & salus sub pennis eius) posuit in Apostolis.

Chaos & nō
Cælum.

Videmus enim & in his cœlis solem esse gloriam ac uniuersam eorum sub-
stantiam, cummerso sole ac tenebris præsentibus, chaos quoddam potius tri-
ste appareat quàm cælum. Ita Apostoli aut eorum successores, si sine inhabitante
Christo forent, uere chaos & non cœli essent. Vnde hic uersus caulam reddit
prædictorū, Quæ omnia quæ de cœlis gloriosa dicta sunt, & quæcumque possunt,
non sua uirtute, sed inhabitantis Christi possunt. Tabernaculum uero istud,
fides Christi est, per quā in nobis habitat, sicut Ephesios. iij. Christum habita-
re per fidem in cordibus uestris. De quo Isaias. iij. Super omnē gloriam prote-
ctio & tabernaculum erit in umbraculo diei ab æstu in securitate & abscon-
sione a turbine & pluuia, id est, fides, p̄tegit utrinque a p̄peris & aduersis.

Et ipse tanquàm sponsus procedens de thalamo suo, exultauit ut gigas
ad currendam uiam.

A summo cœlo egressio eius, & occurfus eius usque ad summū eius.

Nec est, qui se abscondat a calore eius.

Id est Euangelium parauit, siue id, de quo in Euangelio enarrant Apo-
stoli, Describit enim his duobus uersibus solem, cui in Apostolis, tabernaculū po-
situm dixerat, de quo totum sonat Euangelium, & ipse est gloria dei, in quo
& omnia reposuit. Omnium fere sententia est, hos duos uersus, de incarnati-
one, conuersatione, assumptione Christi loqui, quam priore loco sequamur.
Thalamus Christi, quod hebraice, occultum, uel latine significat, omnes intel-
ligunt uirginem Mariam, e cuius utero prodijt sicut sol ex aurora, immo ex
noctis occulto, Pulchra certe sententia, qua ineffabilis illa natiuitas signatur,
in qua sola uirtus altissimi obumbravit uirginem, & in abscondito operata est
huncætum salutis, quod natura nesciuit, nec attingere potuit, sicut enim sol
oriens prodit omnibus uisibilis, & tamen nemo noscere possit unde ueniat.
Ita Christus natus ad omnium conspectum uenit, & tamē natiuitatem suam
(ut Isaias prædixit) habuit inenarrabilem, cū nasci ex uirgine sine uiro, uisum
& captum superet naturæ.

Sponsus Ec-
clesiæ.

Sponsum autē uocat, quod indutus humanitate, sit cū Ecclesia copulatus, in unā
carnē, quod sacramentū magnū & iucundum est, in quo conuenerunt in unū
diues & pauper, iustus & peccator, beatus & damnatus, filius gratiæ & filius
miseriæ. Neque enim potest ullo alio uerbo, magnificentius illa misericordia comen-
dari, quàm quod sponsus Ecclesiæ uocatur, in quo, omnia sua nobis, donata, omnia nostra
ablata prophetant. Sed quo modo procedit sponsus de thalamo suo? Et cur hūc
solem Christū ea cōparatione prædicat? forte, quod sponsus ornatus, & coronatus
p̄cedit, gestiens amore sponsæ suæ. Ita Christus amore Ecclesiæ, p̄cessit de uen-
tre uirginis, ornatus & coronatus in spiritu, cum secundū carnem, uenerit in
summa paupertate & cōtemptu, plenus enim ornamenti & coronis gratiæ dei
uenit, gestiens in amorem Ecclesiæ suæ. Ideo exultauit ut fortis ad currendam
uiam, hoc est, magna charitatis & spiritus fortitudine, creuit, operatus est, pug-
nauit in agone, cum diabolo & peccatis nostris, passus & mortuus est.

A summo

ue uerbū, siue uirtus) processit & in mundo apparuit. Dum enim hæc in Ecclesia manifestantur, simul Christus manifestatur, ut cuius, tanq̄ sponsi, omnia sunt, quæ Ecclesia habet. Sic Ephe. iij. dicit Paulus, ut innotescat principatibus & potestatibus in cœlestibus per Ecclesiam multiformis sapientia dei, secundum præfinitionem seculorum, quam fecit in Christo IHESU domino nostro. Ita procedente Ecclesia & fide Christi, certe Christus procedit in Ecclesia, & per Ecclesiam & ex ecclesia, in conspectum mūdi, quo modo & i. Timot. iij. dicit, manifeste magnum pietatis sacramentū est, quod manifestatum est in carne, & iustificatū est in spiritu, apparuit angelis, prædicatū est gentibus, creditū est mūdo, assumptum est in gloria. Et nescio quæ energia in uerbis huius uetus sit, maior, q̄ ego consequi possim, q̄ Christum inducit procedentē ut spōsiā de thalamo suo. Videtur enim, Ecclesiam & Christū, breui uerbo, facere unū carnem, & unū spiritū & omnia cōmunia, ad quod & cantica Salomonis alludūt dum ecclesie ortū & processum describunt, d. Que est ista, quæ pro gredis, quasi aurora confurgens, pulchra ut luna, electa ut sol. Deniq̄ familiare fuit Dauid, Christi & Ecclesie ortum, auroræ seu solis ortui comparare, ut psal. cix. Ex utero auroræ tibi ros infantie tue, Vbi nos habem⁹, Ex utero ante luciferū genui te. Quid enim uterus auroræ, nisi thalamus Ecclesie, ex quo processit Christus, dum prædicato per Apostolos Euangelio, aucti sunt Christiani, in quibus Christus & ipsi in Christo? Sic de eodem, ij. Regū. xxiiij. ultima uerba Dauid habent, Sicut lux auroræ oriente sole, mane absq̄ nubibus rutilat & sicut pluuijs germinat herba de terra, Sed & Job. iij. Imprecatur diei suo, ne uideat lucem, nec ortum surgentis auroræ.

Christi & Ecclesie unitas.

Siue igitur Thalamum, uocemus, occultū dei, siue uterum Ecclesie, unde procedit & crescit Christus, non refert, utrumq̄ uerum est. Et ex natiuitate carnis Christi, facile intelligitur hæc natiuitas spiritus. Sicut enim in beata uirgine utriq̄ occultum fuit, scilicet uterus uirginis, & occultum opus dei, quo Christus formatus & natus est, ita & in Ecclesia, utriq̄ fuit. Nā ex utero Apostolorum, qui primitiua Ecclesia fuerunt & secreto opere dei, processit Christus, natiuitate spiritus & manifestatus est mundo. Nihil enim esset Christus, si carne solum natus esset in personam suam, nisi natus esset & spiritus in corpus suum, quod est Ecclesia, de qua potissimum natiuitate, allegoricum prophetam loqui intelligimus, ut dixi, qua proprie, sicut sponsus prodijt.

Natiuitas Christi duplex.

Exultauit ut gygas ad currendam uiam. Gygas heb. גיגא. Gybor dicitur potens & dominator, sed in spiritu, quo significat propheta, Ecclesia & Christum in ea, per uerbum Apostolorum, prospere processisse, & aduersus omnē potentiam inferorum creuisse, licet secundum carnem in firmaretur uarijs, ac multis persecutionibus, neq̄ enim imminutus est Christus, sed etiam cū gaudio cucurrit, magnificatus & eleuatus est per totum orbem, sicut sol uisibilis uidetur, quodam modo gestire, oriens & ascendens. Verum propheta regius peculiari & regio sermone loquitur, ut ego fatear, me uerba eius non posse uel la interpretatione consequi, etiam si rem ipsam non nihil capiam meditatione. Breui enim uerbo, pugnam Ecclesie, in uerbo potentissimo & superbissimo fide constantis, aduersus omnes potestates mundi describit, dū Christo in ea pugnatū omnia tribuit, tanq̄ giganti alacriter pugnanti & uincenti & prospere agenti, cū longe contraria omnia apparent sensui. Sicut enim magnificis cœlesti firmamenti, diei, noctis, allegorjs, uilissimos Apostolos celebrant. Ita eadem pompa uerborum allegorica, potētiā Christi gigantis in ecclesia currentis &

... & late seipsum multiplicantis per Euangelium, in summa infirmitate, ...

Latitudo Ecclesie.

... in quo mira proprietate, Ecclesiam uniuerso orbe multiplicatam signifi- ...

Hanc sententiam psalmo, sic posuit: Dabo tibi gentes hereditatem & pos- ...

Notabile.

Nec est qui se abscondat a calore eius. Calorem solis allegorice, spiritum ...

Christus ubiq; regnat.

Mm eius

IO
in hae in Eccl
sponsi, omniu
principatibus
a dei, secundu
no nostro, Ita
ecclesia, & per
imot, in, dicit,
est in carne,
us, creatu est
huius uetus
te ut spolum
o, facere unu
monis allu
progrech, &
niliare finit
ut psal, cix
re luciferu
no processit
ritiani, in
tima uerba
uilat & si
no, ne uide
lesse, un-
nariuitate
in beata
s dei, quo
tero Apo
stoli Chri-
Christus,
tu in cor-
um pro-
dicitur
& Chri-
omne
arijs, ac
cu gau-
nifibilis
a regius
dolle ul
diratio-
erbiliss
isto in
& pro-
agnit
rauit
ecclesia
tis &

eius non iustificet & uiuificet homines. Ne impij loco alicui Ecclesiam Christi affigant, & in suum angulum coarctent, qui soli uolunt calore spiritus animari uideri, cum potius frigore Babylonis sint exanimis.

Hoc etiam uult Propheta, q̄ ad solius Euangelij ortum datus & effusus sit in totum orbē spiritus sanctus, lex enim calorem neq̄ dat, neq̄ habet, quæ potius frigus est, faciens, inuitos, pigros, immo mortuos ad opera bona, sicut dicitur psal. cxlvij. Ante faciem frigoris eius, quis sustinebit? Emittet uerbum suum & liquefaciet ea, flabit spiritus eius & fluent a quæ. Verbum inij, Euangelici calor emittet, id est spiritus, hoc enī liquefaciet, sicut & psal. cxv. Conuerte domine captiuitatem nostram, sicut torrens in austro,

Lex domini immaculata, conuertens animas, testimonium domini fidele, sapientiam prestans paruulis.

Descripto ministerio Euangelico & opere eius, quod est, enarrare gloriam dei, & eodem uerbo fidem Christi plantare ac spiritum dare. Prosequitur fructum eiusdem, qui est, dilectio legis, id est plenitudo legis, sicut Ro. xiiij. dicitur: Plenitudo legis dilectio. Neq̄ enī lex operibus, sed amore impletur, nec uult operibus fingi, sed affectu amari. Ideo Propheta eos intuens, qui per uerbum fidei accepto spiritu, hilares & amātes facti sunt, ad facienda ea quæ legis sunt, docet, q̄ sit sancta & iusta & bona lex, quæ his qui sine spiritu sunt, amara iniqua & dura uidetur, cum non sit culpa legis, sed affectuum, ac si Christum & Moſen compareret, dicens: Moſen odiebāt & cornutam eius faciem fugiebant, deniq̄ lapidibus eum impetebant, semperq̄ aduersus eum murmurabant. In his enim figurata est, legis & affectus mali mutua habitudo. At Moſes reuera erat mitissimus omnium, qui erant super terrā, quod tñ non cognoscebant. Et lex dñi amabilissima est, quod prauitas cordis non intelligit, donec, ad uocem sponsi sublata prauitate & dato spiritu, lex cognoscatur & ametur.

Quare & si de lege domini, quæ litera est, loquitur, quæ in Decalogo scribitur, non tamē, nisi de amata & iam e litera in spiritum rapta loquitur. Sic enim Hiere. xxxij. promissit: Scribam legem meam in cordibus eorum, & dabo in uisceribus eorum. Id quod indicat, ubi dicit: Lex immaculata, id est, integra, seu innocens, hoc est (ut in hebræo, dicitur) תמימה Themima, quæ facit bonum & innocentem. Quod nō facit, nisi dum spiritus digito scribitur, & calore uerbi docetur, ideo & calorem præmisit uersu præcedente. Diximus autem abunde alias, quo modo, lex, litera sit, siue scribatur, siue dicatur, siue intelligatur, donec ametur, qd̄ non est legis ipsius docentis, sed calor iustificantis & animas conuertentis. In summa, hac ratione tribuit his uersibus, tam eximia munera legi, ut sit immaculata, conuertens animas, & reliqua, ut eam discernat a lege sine uerbo fidei & calore spiritus docta, quæ non nisi polluit & auertit animas, infideles facit & insipientes, ut omnia quæ de lege hoc loco prædicat, spiritus calefactoris per uerbum fidei esse intelligantur. Qua causa & tanta uerborum copia gessit, toties (nempe sexies) legem repetens alijs & alijs uerbis, & duodecim epithetis, uelut duodecim fructibus ligni uitæ eam celebrans. Ipso plane uerborum gestu id ostentans, quod reuera in anima legem amante & gelente geritur. Amans enim legem nō potest satis eam laudare, adeo placet quæ prius adeo displicuit. Quare omnia hæc per antithesin uideamus, quo facilius intelligamus, quid lex sine spiritu, & spiritus sine lege operet in nobis.

Primum,

Lex non operibus sed amore impletur.